

283 с. 2. Савичев О.П. Экономика и организация малого предпринимательства: Учебное пособие / О.П. Савичев, С.В. Трофимов. – СПбГУЭФ, 2010. – 100 с.

*Єгорова О.Ю., Єгорова Ю.В., Решетняк Н.В.
м. Харків, Україна*

УКРАЇНСЬКА ІННОВАЦІЙНА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

В сучасних умовах глобальної конкуренції одним із головних завдань економічної політики в Україні стає перехід на інноваційну модель розвитку, оскільки практика доводить, що саме інноваційні зрушення здатні не лише забезпечити високі показники економічного зростання і конкурентоспроможність національної економіки, підвищити експортний потенціал країни, але і вирішити певні соціальні та екологічні проблеми. Сьогодні інноваційний потенціал є однією з основних рушійних сил соціально-економічного розвитку країни.

Інноваційна модель розвитку передбачає процес її структурного вдосконалення, що досягається за рахунок широкого впровадження і використання наукових знань, техніки, досвіду для зростання обсягів виробництва, поліпшення якості продукту, підвищення конкурентоспроможності країни та прискорення науково-технічного прогресу в суспільстві. Саме інноваційний тип розвитку визначає конкурентоспроможність економіки країни.

У працях і дослідженнях багатьох науковців, таких як В.І. Борейко, В.М. Геєць, Б.М. Данилишин, Н.В. Папп, А. Чухно та інших зазначається, що інноваційна модель технологічного розвитку є майбутнім України і тільки інновації допоможуть відродити її економіку.

Метою дослідження є характеристика сучасного стану інноваційної діяльності в Україні, визначення особливостей та основних шляхів його удосконалення, обґрунтування необхідності впровадження інноваційної моделі розвитку економіки.

Сучасний стан інноваційної діяльності в Україні більшістю науковців визначається як незадовільний і такий, що не відповідає сучасному рівню інноваційних процесів у промислово розвинених країнах. Відчутне скорочення реальних обсягів фінансування науково-технічного комплексу та відсутність дієвої державної науково-технічної стратегії не складають реального підґрунтя для переходу до інноваційної моделі розвитку. Зокрема, відсутність чіткої програми інноваційно-інвестиційної діяльності зумовлює: зменшення питомої ваги витрат з державного бюджету на наукові цілі та збільшення частки власних капіталовкладень підприємств в інноваційні проекти, незначний обсяг виробництва новітньої техніки й впровадження проектів енергозбереження, зменшення кількості науковців та підприємств, які проводять наукову діяльність. Як наслідок, реформування науково-технічного комплексу здійснюється непослідовно, без урахування загальновідомих чинників функціонування і розвитку науково-технічного потенціалу: активної та передбачуваної підтримки, формування попиту на наукові досягнення з боку реального сектору економіки.

Проблема інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку економіки залишається однією з найбільш складних для України. Її вирішення в умовах дефіциту власних фінансових ресурсів неможливе без залучення іноземних інвестицій. В країнах, що розвиваються, та перехідних економіках саме іноземні інвестиції обґрунтовано розглядаються як джерело організаційних і технічних інновацій. Багато вітчизняних науковців також висловлюють думку, що лише іноземні інвестори здатні забезпечити інноваційний розвиток економіки [1, с. 15]. Між тим на практиці обсяги інвестицій, що надходять до України, залишаються низькими, а їхня структура не дозволяє говорити про інновацій-

ний характер таких інвестицій. Так, на сьогодні переважають капіталовкладення у виробничу сферу, причому вони майже не торкаються перспективних високотехнологічних виробництв. Натомість зростають вкладення у сферу торгівлі, що приводить до зростання імпорту в Україну, причому перш за все продукції споживчого характеру.

Необхідність залучення іноземних інвестицій під конкретні інноваційні програми й проекти вимагає подальшого удосконалення організаційного механізму їх залучення. З метою забезпечення інноваційної спрямованості іноземних інвестицій слід здійснювати такі заходи:

- формування комплексної інвестиційної політики, зокрема, визначення пріоритетних галузей промисловості й виробництва для іноземного інвестування;

- зниження рівня оподаткування підприємств з іноземними інвестиціями в пріоритетних галузях промисловості й виробництва, за умови перевищення інвестиціями певного розміру або виконання завдань здійснення інноваційної діяльності;

- стимулювання спільного фінансування інвестиційних проектів вітчизняними та зарубіжними інвесторами з метою здійснення виробничих, управлінських, організаційних та маркетингових інновацій;

- створення загальнонаціональної інформаційної мережі спеціальних інституцій, аудиторських, консалтингових фірм, які надаватимуть достовірну інформацію про виробничий, науково-технологічний, кадровий потенціал, і інвестиційні можливості підприємств, реальне становище на ринках, макроекономічне становище, правове середовище.

Слід зазначити, що певні позитивні кроки в цьому напрямку вже зроблені, зокрема згідно із Законом України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 № 40-IV [2] від сплати ввізного мита та ПДВ звільняються сировина, обладнання, комплектуючі та інші товари, що ввозяться на територію України і необхідні для виконання пріоритетних інноваційних проектів, за якими передбачено випуск інноваційних продуктів.

Статистичні дані підтверджують деякі позитивні зміни структури реалізованої продукції на користь більш конкурентоспроможної продукції. Слід зазначити, що підприємства, на яких здійснювалися інноваційні процеси, забезпечили істотний вплив на покращення результатів виробничо-господарської діяльності. Значна їх кількість (80%) збільшили асортимент продукції, що випускається, зберегли і розширили традиційні ринки збуту (72%) і створили нові (60%), зменшили енерговтрати (34%) і матеріальні витрати (28%), знизили забруднення навколишнього середовища (40%) [3, с. 15]. Однак, подібні господарські результати отримані незначним числом промислових підприємств, головним чином провідними у інноваційній діяльності. У цілому ж по країні інноваційний фактор розвитку виробництва не відповідає вимогам ринкової економіки.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що фактори екстенсивного зростання економіки України майже вичерпані, а це обумовлює необхідність пошуку нових чинників економічного зростання, які б відповідали сучасним тенденціям у світовій економіці. Запровадження української моделі інноваційного розвитку стає життєво необхідною. Модернізація української економіки на засадах інноваційного розвитку має забезпечуватися комплексним застосуванням всіх доступних важелів економічної політики, мобілізацією підприємницького потенціалу суспільства, активізацією взаємодії держави, науки та бізнесу.

Список літератури: 1. Борейко В.І. Інновації як основа економічного зростання // Актуальні проблеми економіки. Стаття. – 2008. – № 9 (87). – С. 42–48. 2. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.zakon1.rada.gov.ua>. 3. Папп Н.В. Роль інноваційно-інвестиційного проце-

су у соціально-економічному розвитку регіонів. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.nbuu.gov.ua/Ekon2011_32.

*Жмінька Л.А.
м. Харків, Україна*

ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ТРАНСАКЦІЙ В РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

«Трансакція» та «трансакційні витрати» є ключовими поняттями сучасної інституціональної теорії. Вони відкривають перспективи обґрунтування доцільності вибору раціонального об'єму виробництва, а також засобу організації трансакцій між незалежними агентами в єдиному технологічному ланцюзі на користь ринкових контрактних відносин або інтегрованої ієрархії.

Найбільш вагоме поняття «трансакція» запропоновано в працях Дж. Коммонса та А.Є. Шастітко. Під трансакцією він розуміє людську діяльність у формі відчуження та присвоєння права власності та свобод, які прийняті в суспільстві, та здійснюються в процесі планування, контролю над виконання обіцянок, а також адаптації до непередбачуваних умов [1].

У статті розглянуті визначення трансакцій та трансакційних витрат, розглянуті види та класифікація трансакційних витрат. За класифікацією Дж. Коммонса розрізняють наступні види витрат:

- торгові трансакції (або трансакції угоди);
- трансакції управління;
- трансакції раціонування.

Торгова трансакція, або трансакція угоди визначає відносини та правила поведінки п'яти сторін, які беруть участь в присвоєнні та відчуженні права власності на товар (два продавці, два покупці та суд, який виконує функцію гаранту). При цьому Дж. Коммонс виділив чотири типи відносин, які складаються між ними: рівень сумлінності або несумлінності конкурентів; вирішення проблеми рівних можливостей та усунення дискримінацій; забезпечення узгодженості дій сторін і недопущення зловживання перевагами в переговорній силі; вирішення проблеми застосування закону щодо забезпечення прав учасників трансакцій.

Дж. Коммонс виділив три стадії протікання торгової трансакції: 1. Переговори, що завершуються досягненням угод. 2. Укладання контракту, в якому визначаються і розмежовуються права, обов'язки і відповідальність сторін. 3. Виконання контракту. На цій стадії відбувається виконання умов контракту. Після цього торгова трансакція вважається завершеною.

Другим видом трансакції є трансакція управління. У трансакції управління ключовим є ставлення «управління – підпорядкування», яке передбачає таку взаємодію між людьми, коли право приймати рішення належить тільки одній стороні. Даний вид трансакцій існує у внутрішньо фірмових відносинах, в бюрократичних організаціях, а в більш широкому плані – у внутрішньо ієрархічних відносинах. Трансакції управління з'являються в силу того, що право на ухвалення рішення обмінюється на дохід, очікувана користь якого повинна перевищувати ту частину, яка відповідає ринковою ставкою заробітної плати на ринку. У трансакції управління поведінку асиметрично, так як асиметричні правові положення сторін і, відповідно, правові відносини. Об'єктом трансакції управління виявляється поведінка однієї з сторін правового відносини.